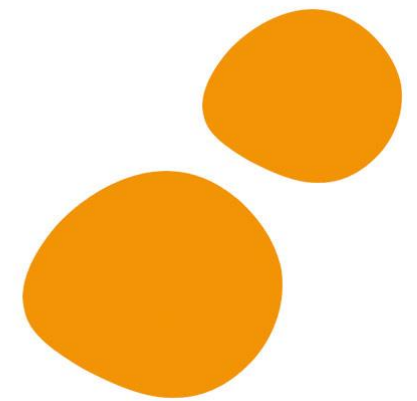

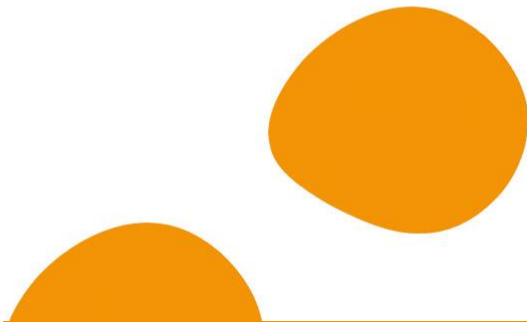
Lapsiasia
VALTUUTETTU

Lapsen
itsemäärämisoikeus
sukupuoleen
Pyöreä pöytä 13.11.2017

Lapsen itse määräämisoikeus terveydenhuollossa

Merike Helander

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (Sops 59-60/1991)

Lapsi omien oikeuksiensa haltijana sekä erityisen suojelun kohteena.

Yleisperiaatteet:

- Oikeus syrjimättömyyteen (2 artikla)
- Lapsen edun ensisijaisuus (3(1) artikla)
- Oikeus elämään ja henkiinjäämisen sekä kehittymisen edellytyksiin mahdollisimman täysimääräisesti (6 artikla)
- Lapsen oikeus osallisuuteen (12 artikla)

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (Sops 59-60/1991)

- Lapsen oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan (23(1) artikla)

”Lasten oikeus terveyteen sisältää joukon vapauksia ja oikeuksia. Vapauksiin, joiden merkitys kasvaa lapsen valmiuksien ja kehitystason myötä, kuuluu **lapsen oikeus määrätä omasta terveydestään ja kehostaan, mukaan lukien seksuaalisuuteen ja lisääntymiseen liittyvä vapaus tehdä vastuullisia valintoja.** Oikeuksiin kuuluu pääsy erilaisten palvelujen, hyödykkeiden ja olosuhteiden piiriin, jotka tarjoavat jokaiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta.”
CRC/C/GC/15, kohta 24

- Lapsen oikeus tietoon (13 artikla)

Perustuslaki 731/1999

6 § Yhdenvertaisuus

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992

3 § Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä.

Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

5 § Potilaan tiedonsaantioikeus

Potilaalle on annettava selvitys hänen terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä päätettäessä hänen hoitamisestaan. Selvitystä ei kuitenkaan tule antaa vastoin potilaan tahtoa tai silloin, kun on ilmeistä, että selvityksen antamisesta aiheutuisi vakavaa vaaraa potilaan hengelle tai terveydelle.

Terveydenhuollon ammattihenkilön on annettava selvitys siten, että potilas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Jos terveydenhuollon ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä taikka potilas ei aisti- tai puhevian vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

7 § Alaikäisen potilaan asema

Alaikäisen potilaan mielipide hoitotoimenpiteeseen on selvitettävä silloin, kun se on hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden mahdollista. Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.

Jos alaikäinen ei kykene päättämään hoidostaan, häntä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

9 § Tiedonsaantioikeus ja toimivalta

Potilaan laillisella edustajalla taikka lähiomaisella tai muulla läheisellä on 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa oikeus saada kuulemista ja suostumuksen antamista varten tarpeelliset tiedot potilaan terveydentilasta.

Jos **alaikäinen potilas** ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden kykenee päättämään hoidostaan, hänellä on oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antaminen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen.

Edellä 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu selvitys on 7 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa annettava alaikäisen potilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Alaikäisen tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettun potilaan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei ole oikeutta kieltää potilaan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi annettavaa tarpeellista hoitoa.

Lapsiasiavaltuutettu viestii

Tilaa uutiskirje
uutiskirje.lapsiasia@sstviestinta.fi